

Giriş

Gümrük işlemlerinin bir kısmı genel yaklaşıma uymamakta, taşıdığı özel niteliğine bağlı olarak amacı veya gerçekleştirilme şekli farklılık gösterebilmektedir.

Bu işlemler arasında,

- temel amacı gümrük veya dış ticaret mevzuatının uygulanması olmayan **fikrî ve sınai hakları korumaya** ilişkin gümrük işlemleri;
- gümrük muafiyeti(istisnası) kapsamında basitleştirmelere tabi **yolcu ve posta-hızlı kargo** eşyasına yönelik işlemler;
- **sınır ticareti**,
- **çevrenin korunması ve güvenlik odaklı** gümrük işlemleri ile tasfiye işlemleri

Fikri ve Sınai Haklarının Korunması

Fikri ve Sınai Haklarının Korunması

Patent: Belirli bir yerde ve sürede; buluşun üçüncü kişiler tarafından üretilmemesi, satılamaması, kullanılamaması ve ithal edilememesini temin eden geçici bir tekel hakkıdır. Yirmi yıl süreyle koruma altındadır.

Faydalı Model: Ülkesel ve küresel seviyede öncekine göre yenilik taşıyan ve sanayiye uygulanabilen buluşların, belirli bir süre sahibine üretim ve pazarlama tekeli sağlayan hakkıdır. On yıl süreyle koruma altındadır.

Marka: Bir kişiye ait mal ve hizmetleri, başka kişilere ait mal ve hizmetlerden ayırmaya yarayan sözcük, şekil, harf, sayı veya eşyanın şekli ya da ambalajı şeklindeki göstergelerdir. On yıl koruma altındadır ve bu süre tekrarlanabilir.

Fikri ve Sınai Haklarının Korunması

Endüstriyel Tasarım: Bir eşyanın tamamına ya da belirli bir kısmına ait çizgiler, şekiller, renkler, biçimler, dokular ya da süslemeler gibi duyuşal olarak algılanabilen unsurlarının meydana getirdiği görsel şeklidir. Beş yılda bir tekrarlanmak üzere toplam yirmi beş yıl koruma altındadır.

Coğrafi İşaret: Belirli bir yörede ya da bölgede ün salmış ve o yöre ya da bölgeyle özdeşleşmiş eşyaya ilişkin göstergelerdir. Yenilenmek şartıyla sınırsız süre koruma altındadır.

Fikri ve Sınai Haklarının Korunması

Entegre Devre Topografyası: Ticari satış amacıyla üretilen, elektronik devre oluşturan ve bunların dizilişini gösteren, en az bir aktif elemanı olan bağlantılı unsurların bir kısmının ya da tamamının bir yüzeyde bir araya getirilmiş ara veya son şeklidir. On yıl koruma altındadır.

Yenilikçi Bitki Islahı: Bitkilerin biyolojik ve genetik yapısının değiştirilerek yeni veya farklı bitki elde etmek amacıyla yapılan ıslahtır. Yirmi beş(ağaç, asma, patates için otuz) yıl koruma altındadır.

Fikri ve Sınai Haklarının Korunması

Fikrî ve Sınai Mülkiyet Haklarını Korunmasına İlişkin Gümrük İşlemleri

Gümrük Kanununa göre fikrî ve sınai haklar mevzuatı çerçevesinde koruma altına alınan hakların ihlali halinde eşyanın alıkonulması veya gümrük işlemlerinin durdurulmasına yönelik gümrük işlemleri, **başvuru nedeniyle** veya **re'sen (kendiliğinden)** tespit edilmesi şeklindeki iki gerekçeyle yerine getirilmektedir.

Yolcular ve Posta-Hızlı Kargo Taşımacılığı

Yolculara ait veya posta-hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelen eşyanın **muafiyet sistemine** veya **standart bir vergilendirme** rejimine tabi tutulması genel kabul gören milletlerarası yaklaşımdır.

Bu kapsamdaki eşyanın;

- ticari nitelik taşımaması,
- kullanım amacının kişisel-ailevi olması,
- gerçek kişilere gönderilmesi,
- gümrük kıymetinin belirli tutarı aşmaması

şartıyla **vergilendirilmemesi** ya da **tek** ve **maktu** vergiye tabi tutulması ve gümrük işlemlerinin olağan gümrük işlemlerine göre kolaylaştırılarak hızlandırılması bu yaklaşımın temel birleşenlerdir.

Yolcu İşlemleri

Türkiye’de uygulanan gümrük mevzuatına göre yolcu işlemlerinin konusunu; **yolcu eşyası, özel kullanıma mahsus taşıtlar, nakit** ve nakde çevrilebilen unsurlar ile **ziynet eşyası** oluşturmaktadır.

Gümrük kıymeti **150 Euro**’yu geçmeyen eşya, gümrük vergilerinden **istisnadır**.

Yolcuların kendi kullanımlarına mahsus ticari mahiyette olmayan kişisel eşyası, hediye etmek amacıyla getirdikleri ve gümrük kıymeti **430 Euro**’yu geçmeyen eşyası da muafiyet kapsamındadır.

DİKKAT: Yolcu eşyasının yolcunun beraberinde olması şart değildir; tüketim maddesi dışındaki eşya yolcunun gelişinden bir ay önce veya üç ay sonra gelebilir.

Yolcular ve Posta-Hızlı Kargo Taşımacılığı

Posta ve Hızlı Kargo İşlemleri

Posta-kargo yoluyla gelen ve serbest dolaşıma girecek eşyanın niteliği kural olarak; **önemli değeri olmayan, gümrük vergilerinden muaf olan ya da ticari olmamakla birlikte vergileri ödenmek suretiyle ithal edilebilen eşya** şeklindedir.

- Yolcunun beraberinde **getiremediği** eşyası gelişinden bir ay önce veya en fazla üç ay sonra posta hızlı kargo yoluyla ve **30 kilogram** sınırına tabi olmadan getirilebilmektedir.
- **İthali yasak** eşyanın ise posta-kargo yoluyla da serbest dolaşıma sokulması **mümkün değildir.**

Sınır Ticareti

Sınır ticareti; sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi görece düşük olan sınır illerinde yaşayanların günlük ihtiyaçlarını daha ucuz ve kolay yoldan, sınır komşusu olan ülkelerden karşılama amacıyla yapmalarına izin verilen özel dış ticaret şeklidir.

Sınır ticaretine ilişkin gümrük işlemlerinin yerine getirilmesi ve sınır ticareti merkezlerinin denetimi konusunda **Ticaret Bakanlığı** yetkilidir. Sınır ticaretinin il düzeyinde uygulanmasından ise, **Valiler** sorumlu tutulmuştur.

Sınır Ticaretinin üç önemli unsuru:

İl - Eşya- Kıymet

Çevre ve Güvenlik

Gümrük idarelerinin **sadece gelir idaresi olma görevi bulunmamaktadır.**

Günümüzde gümrük idarelerinin; çevrenin, canlı türlerinin, genelde kamu sağlığının ve özel olarak da tüketicilerin korunması ile güvenliğin sağlanmasına yönelik önemli görevleri bulunmaktadır.

YEŞİL GÜMRÜK GİRİŞİMİ

Çevre ve Güvenlik

Yeşil Gümrük Girişiminin paydaşlarını,

- Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (INTERPOL),
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP),
- Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC),
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO),
- Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ)

ve

- çevre konulu çok taraflı düzenlemelerin mevcut sekretaryaları oluşturmaktadır.

Çevre ve Güvenlik

Çevre odaklı gümrük işlemleri:

- CITES Belgesi
- Cartagena Protokolü
- Rotterdam Sözleşmesi
- Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü
- Kalıcı Organik Kirleticilere ilişkin Stockholm Sözleşmesi
- Basel Konvansiyonu
- Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması (ADR)

Gümrük idarelerinin bu düzenlemeler bakımından **görevi**, belge kontrolü ile ekli listelerde yer alan eşyaya göre gümrük idaresine beyan edilen eşya bakımından bir kısıtlama veya yasaklama olup olmadığını tespit etmek şeklindedir.

Milletlerarası Güvenlik ve Gümrük İşlemleri

İhracat kontrollerinin kaynağını

- Birleşmiş Milletler örgütünün ambargo kararı ile
- Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması,
- Biyolojik ve Toksin Silahlar Sözleşmesi ile
- Kimyasal Silahlar Sözleşmesi

gibi ülkeleri bağlayan uluslararası düzenlemeler oluşturmaktadır.

Çevre ve Güvenlik

İhracat kontrollerinin önemli bir kısmı kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine ilişkin uluslararası düzenlemelerden kaynaklanmaktadır.

- Kitle imha silahları,
- **çift kullanımlı eşya,**
- bunların üretiminde kullanılan hammadde,
- ara madde ve teknoloji ihracat kontrollerinin konusunu oluşturmaktadır

Tasfiye İşlemleri

Tasfiye edilecek eşyaya ilişkin işlemler sadece gümrük idaresi tarafından yerine getirilir. Tasfiye işlemleri esas itibariyle Gümrük Kanununda düzenlenmiştir.

Tasfiye İşlemleri

Tasfiye Edilecek Eşya

Gümrük Kanunu uyarınca, şartların gerçekleşmesi halinde;

- yolcu beraberli eşya ambarlarında bekleme süresi dolan eşya,
- süresi içinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmayan eşya,
- fikri ve sınai hakların korunması çerçevesinde tasfiye kararı verilen eşya,
- süresi içerisinde alınmayan tahlilden arta kalan numunelik eşya,
- beyannamesi tescil edilmesine rağmen süresi içinde işlemleri tamamlanmayan eşya,

Tasfiye İşlemleri

- gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesine ilişkin beyannamenin tescilinden sonra otuz gün içinde işlemleri bitirilmeyen antrepoda bulunan eşya,
- antrepo sayımlarında fazla çıkan eşya,
- gümrüğe terk edilen veya gümrüğe terk edilmiş sayılan eşya,
- posta gönderileri ile gelen ve tasfiye edilebilecek duruma gelen eşya,
- çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraflı ve külfetli olan eşya, genel düzenleyici işlemlerle ithali yasak olan eşya ile

Tasfiye İşlemleri

- İthalî belli kuruluşların vereceği ve gümrük idaresine ibrazı veya beyanı zorunlu olan lisans, izin, uygunluk belgesi veya bu belgeler yerine geçen bilgiye bağlı olan eşya,
- özet beyan fazlası eşya ile
- kanunlarında Gümrük Kanununa göre tasfiye edileceği belirtilen eşya ve
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda belirtilen hollere konu olan eşya hakkında

tasfiye işlemleri yerine getirilir

Tasfiye İşlemleri

Tasfiye Yolları

Tasfiye işlemlerinde kullanılan yollar ise;

- ihale yoluyla satış,
- yeniden ihraç amaçlı satış,
- perakende satış,
- kamu kuruluşları ile özel kanunlarla kurulan vakıf ve derneklere tahsis,
- imha ve özel yollar

olarak belirlenmiştir

Tasfiye İşlemleri

Tahsis:

Tasfiye Yönetmeliğine göre, özelliği itibariyle belirli kamu kurum ve kuruluşlarının kullanabileceği eşyanın ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere bedelsiz olarak verilmesidir

Özel yolla tasfiye:

Tasfiye Yönetmeliğine göre, tasfiye edilecek eşyanın, belirli bir bedel karşılığında kamu kurum ve kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere satılmasıdır